

Prostotna plačana pri pošti 1102 Ljubljana

GLASBA V ŠOLI IN VRTCU

številka **2**
letnik XXV
leto 2022

Glasbeno
izobraževanje

Zavod
Republike
Slovenije
za šolstvo

VSEBINA

UVODNIK

Inge Breznik

STROKA

- Dimitrij Beuermann
- 2** **Učenci na glasbenih šolah ustvarjajo glasbene vsebine – Zemljevid izobraževalnih ciljev, osebnostnih lastnosti in timskih vlog**
Bojan Glavina
- 14** **Slovenska klavirska glasba za otroke in mladino**
Ilonka Pucihar
- 24** **Somatika za igranje klavirja brez bolečin**
Tatjana Gaberšek
- 33** **Primerjava razvoja ritmičnega in melodičnega posluha pri učencih glasbene pripravnice pred ukrepi proti širjenju covid-19, med ukrepi in po njih – So ukrepi zoper covid-19 le prinesli nekaj pozitivnega?**
Ana Mlakar
- 40** **Učitelj kot mentor v procesu oblikovanja učenčeve glasbene identitete**

PRAKSA

- Matej Zupan
- 43** **Kako preplavati reko z imenom Korona?**

DOGODKI

- Brina Jež Brezavšček
- 47** **Dan glasbe v Dragi**
Erik Šmidt
- 51** **Šesto srečanje gorenjskih srednješolskih pevskih zborov Pesem mladosti**
David Preložnik
- 53** **Mladinski pevski festival Celje 2022**
Andreja Kelvišar
- 55** **2. Konferenca DUH – Mladi in ustvarjalnost, Brdo pri Kranju, junij 2022**
Branka Rotar Pance
- 57** **Leto 2022 – leto glasbenih olimpijad**
Franc Križnar
- 59** **Bojan Glavina: Zbrana dela za klavir Josipine Urbančič Turnograjske**
Franc Križnar
- 60** **Lidija Grkman in Špela Kermelj Kuzman: Veselo glasbeno rajanje pod lipo ali 1. letni zmajčkov ples**
Vlasta Lokar Lavrenčič
- 62** **Ob izidu zbirk Mala žaba sredi mlake in Kaj bi le ptičica**
Franc Križnar
- 64** **50 let Tekmovanja mladih glasbenikov RS – TEMSIG, 1972–2022**

NOTNA PRILOGA

Kako preplavati reko z imenom Korona?

Matej Zupan

Univerza v Ljubljani,
Akademija za glasbo
Stari trg 34, 1000 Ljubljana

matej.zupan@ag.uni-lj.si

Koronski čas nam je, poleg vsakodnevnih izzivov, kako dobesedno »preplavati« to obdobje, postavil ogledalo: Ali smo se pred toliko in toliko leti za svoj poklic in poslanstvo pravilno odločili? Se še spomnimo trenutka ali dogodka, ki je pretehtal, da smo izbrali prav flavto? Pri učencih nikoli ne podcenjujmo moči svojih dejanj, kajti že z majhno gesto, opazko ali pripombo lahko komu spremenimo življenje, na bolje ali na slabše. Sam sem se že vprašal, ali bi to, kar počnem, počel tudi brez plačila ... Bi, ker glasba dobesedno zapolnjuje moj vsakdan in ker sem privilegiran, saj sta mi hobi in poklic ista stvar, in tudi zato, ker je ukvarjanje z glasbo plemenita stvar. Ta čas je prinesel tudi veliko dvomov o smiselnosti lastnega početja, pravzaprav smo prišli do točke, ko se sprašujemo tudi o smiselnosti življenja ... Direktorji (*direction* = smer) so tisti, ki usmerjajo, in učitelji smo na neki način direktorji svojih razredov, ki moramo usmerjati učence, dijake in študente na pravo pot in jim pokazati prave vrednote življenja. Včasih je tudi trenutek, ko se človek ustavi in stoji na mestu, prava pot! Smisel življenja je, da intelektualno rastemo, da se razvijamo, da tekmujejo sami s seboj, da na začetku vsakega dne poiščemo in si zastavimo cilje ter jih poskušamo uresničiti in da poskušamo biti vsak dan boljši.

Pravo in resnično življenje se namreč začne prvi dan po diplomi, ko moramo najprej osmisliti svoje življenje in ga nato posredno osmisliti tudi drugim (svojim otrokom, učencem, dijakom in študentom). Preden lahko rečemo, da smo uspešni na svojem področju, se pojavi vprašanje, kaj definicija uspeha sploh je. Je uspeh to, da

smo zdravi, materialno preskrbljeni, da mirno spimo ...? Sam sem enostavno in razumljivo definicijo uspeha iskal zelo dolgo. Sedaj vem, da je v življenju, poleg tistih res velikih stvari ali dogodkov (*končati šolanje, dobiti službo, ustvariti družino ...*) ogromno majhnih ciljev ali postaj, ki nam omogočajo pravi smisel in intelektualni razvoj ter kakovostno izpolnjen vsakdan. Seveda najbolj cenimo tisto, kar dosežemo z največ truda. To si lahko predstavljamo tudi kot vzpenjanje na visoko goro pozimi, ko so vremenske razmere zelo nestabilne, ko nekje drsi, drugje je zamet, spet tam nekje se korak ugreza, na višinah zmanjkuje kisika, zebe nas ... ampak motiv, priti na vrh, ostaja in je najmočnejši in je neke vrste mazohizem. Prav tako lahko že zelo zgodaj svojim učencem postavimo neobvezno vprašanje, kje se vidijo čez 10, 20 let.

Flavtist Trevor Wye v svojih knjigah na prvih straneh vedno napiše, da je napredek odvisen od časa, potrpljenja in intelektualnega pristopa. Za vsako vadenje novih ali starih skladb je priporočljivo narediti načrt, ki se ga nato poskušamo držati in ob katerem na vmesnih točkah preverjamo, ali mu sledimo. Poskusimo se naučiti organizacije vsega, na prvem mestu svojega časa; če si naredimo urnik, bomo gotovo veliko bolj produktivni. Če pri sebi pogledam za nazaj, mi je žal, da nisem, predvsem v srednji šoli in na akademiji, vadil tako natančno in zbrano, da bi se neko skladbo naučil za vse življenje in ne samo za naslednjo uro pri profesorju. Ne zastavljajmo si nedosegljivih ciljev; ti naj bodo manjši in uresničljivi. Cilj naj bo torej pot oziroma proces razmišljanja in pristopa, da pri vsaki stvari prideš do konca

oziroma do svojega takratnega maksimuma ter si tako ustvariš sistem, ki deluje. Naučimo se konstruktivno ocenjevati vse svoje (pedagoške in umetniške) nastope, ki naj bodo dobro in pozitivno izhodišče za naprej.

Če se na nastopu zmotimo oziroma naredimo napako, je najslabša stvar, ki se lahko zgodi, to, da se nekateri ob njej zmrdejo; če napako stori nevrokirurg, je posledica veliko hujša ... Torej, glasbeniki smo popolnoma varni.

Spomnimo se, da moramo najprej spoštovati sebe, da lahko spoštujemo učence, dijake in študente, ter da smo mi tu zaradi njih in ne oni zaradi nas! Kako poskrbeti, da ostanemo nad glasbo navdušeni sami, in kako to predajati naprej? Oscilacije navdu-

šenja ali navduševanja so velike, pa vendar je dolžnost učitelja, da najde in pripravi cilje, zelo podobno, kot mora direktor velikega podjetja iskati in najti produkte, ki jih bo podjetje izdelovalo in prodajalo. Učitelji moramo biti proaktivni, iskati moramo načine, kako motivirati učence (z iskanjem novih skladb, skupnim igranjem karaok, improvizacijo ...). Izmislimo si drugačne formate pouka ... Organizirajmo mini spletni festival s kolegi iz šole ali iz sosednjih šol, morda tudi iz tujine. Pravi fenomen, kako zadržati »v pripravljenosti«

otroke, so razvijalci mobilnih igrin in aplikacij, ki otroke motivirajo, da želijo biti pri igranju še boljši in želijo priti na naslednjo stopnjo igrice ... Prepričan sem, da je učencem zanimivo in prijetno, če učitelji igramo na nastopih, lahko tudi z njimi v komornih sku-

pinah. Vsekakor postane vez med učencem in učiteljem še trdnejša, če smo dejavni, saj je odnos med učencem in učiteljem konstantna interakcija, ki v svoji osnovi temelji na zaupanju. Razlagajmo snov na način, ki bo

popolnoma razumljiv starosti učenca. Postavljajmo mu takšna vprašanja, da bo o mogočih logičnih rešitvah razmišljal tudi sam. Sam dam študentom na začetku leta možnost, da lahko enkrat v letu uporabijo jokerja in ne pridejo na pouk (*če so nepripravljeni, če so žurirali, če se jim ne da ...*), poslati morajo samo SMS in z moje strani ni vprašanj. Samo igranje, vadenje in obvladovanje inštrumenta (flavte) je na neki način tudi odnos do neprestanega raziskovanja in nadgrajevanja področja, ki ga poučujemo. Res je, da smo prenasičeni z različnimi spletnimi nastopi in spletnimi tekmovanji, pa vendar je (bila) to edina možnost, da se učenci med zaprtjem šol lahko predstavijo drugim, in jim je to na neki način spodbuda, da se ne uspavajo. Razmišljal sem o novi besedi, ki bi izhajala iz angleških besed CONCERT in COMPETITION; imenovala bi se CONCERTITION.

Poslanstvo učiteljev (tudi) na glasbenih šolah ni samo, da učence naučimo igranja inštrumenta, pač pa, da jih naučimo predvsem lastnosti in veščin, ki jih bodo lahko uporabljali v življenju, tudi če se ne bodo ukvarjali z glasbo, in to so: točnost, vztrajnost, disciplina, motorika, empatija ... Učitelji smo prav zaradi vseh teh dejstev tudi neke vrste psihologi in poleg staršev tudi vzgojitelji. Vse to lahko učencem pride prav že pri ustnem delu izpitov v času študija ali na razgovorih za delovno mesto, ko je treba ostati zbran ter jasno odgovarjati na zastavljena vprašanja. Spomnimo se, da je naša smučarska šampionka Tina Maze povedala, kako sta ji vztrajnost in vadenje klavirja pomagala na njeni športni poti. Vedela je in poznala je občutek, kolikokrat je treba zaigrati določen del v skladbi. Ko nekateri spijo in sanjajo o uspehu, drugi vstanejo in gredo trenirati ali vaditi. Pedagoško delo pomeni nekaj sistematičnega, nekaj, kar ima metodološki pristop, kjer se napreduje postopoma in kjer moramo učitelji znanje DELITI!

Korona je med pozitivnimi stvarmi prinesla tudi več časa, da lahko prebrskamo najprej po svojih notnih arhivih ali da poiščemo nove skladbe na spletu, na različnih forumih, kjer se izmenjujejo izkušnje, različne metode in tudi note. Individualni pouk je največja prednost našega glasbeno-šolskega sistema, in zato se potrudimo, da vsakemu učencu izberemo pravi in ustrezen zahteven program, kajti prava izbira programa je močno pedagoško orodje (ali celo orožje), ki velikokrat po-

Učitelji moramo biti proaktivni, iskati moramo načine, kako motivirati. Izmislimo si drugačne formate pouka ... **Organizirajmo mini spletni festival s kolegi iz šole** ali iz sosednjih šol, morda tudi iz tujine.

Ko nekateri spijo in sanjajo o uspehu, drugi vstanejo in gredo trenirati ali vaditi.

maga prebroditi tudi kakšno krizo. Eden od načinov, ki tudi lahko premaga krizo, je uporaba improvizacije (igranja brez not, po posluhu, za zabavo ...), ki posledično prinaša ponovno zadovoljstvo, samozavest, motivacijo, sproščenost, ustvarjalno razmišljanje in predvsem vračanje k bistvu glasbe – sreči. Pravila v glasbi so neodvisna od zmožnosti inštrumenta in inštrumentalista. Največjo pozornost pri poučevanju posvečamo muziciranju in naravnemu fraziranju, navkljub specifikam, ki jih imajo posamezne skupine inštrumentov (pihalci, trobilci, pevci – vdih, godalci – menjava loka ...). Nadgradnja ali morda tudi cilj vsakega glasbenika je igranje ali petje v večjih skupinah (pihalni in simfonični orkestri ali zbori), kjer se ljudje tudi družijo in socializirajo. Da lahko uživamo v skupinskem igranju, seveda pomeni, da obvladamo svoj inštrument tako dobro, da lahko ves čas poslušamo, kako bomo z drugimi enako frazirali, si izmenjevali vodilno linijo, poslušali, zaznavali notne vrednosti, v dialogih prelivali zvoke barv, igrali intonančno pravilno ... skratka, muzicirali v pravem pomenu besede. Naloga režiserja je, da vodi snemanje in produkcijo filma tako, kot si ga je zamislil. Mi smo režiserji našega pouka, igranja skladb oziroma celotnega življenja, in poskušajmo ga narediti zanimivega. Edina obveznost učiteljev je, da učence »okužimo« z virusom glasbe, ki naj jih spremlja za vedno.

V življenju nam lahko zelo pomagajo rutina in dejavnosti, ki naj bodo stalnica vsakdana. Rutina nas rešuje takrat, ko nimamo dovolj močne volje, po drugi strani pa nas lahko zelo dolgočasi, zato moramo iskati izzive, ki nas motivirajo in osrečujejo. Rutina je neke vrste plavanje na mestu tako, da se ne potopimo; ko najdemo izziv, odplavajmo proti njemu. Za telesno in tudi duševno zdravje lahko skrbimo tudi s katerokoli redno telesno dejavnostjo (hoja, tek, joga ...), ki nam omogoča, da razmišljamo hitreje in da so naše misli bolj bistre. Navadimo otroke in sebe početi samo eno stvar naenkrat tako, da ostanemo osredotočeni. Kreativec Aljoša Bagola je v svoji knjigi napisal: »Sreča naj ne bo cilj, ampak posledica naše predanosti, edinstvenosti in poklicanosti na naši poti.« Jasno nam mora biti, da naj bo naš cilj – prava pot. Če pogledam svojo glasbeno pot, lahko ugotovim, koliko napak sem storil, koliko napačnih odločitev sem sprejel, kako nenatančno sem vadil, kako se nisem dovolj zavzeto zanimal za šolo in

študij ... Pa vendar neizmerno uživam v raziskovanju, igranju flavte in poučevanju. Torej, pogovorimo se sami s seboj pred ogledalom in si priznajmo vse napake, ampak samo toliko, da se lahko iz njih kaj naučimo ter da po tem monologu ponovno najdemo v sebi mladostni idealizem. Športnik Andrija Gerić je na svojem blogu napisal: »Lažje in bolje je biti 100-% motiviran kot le 98-%, ker nam tista 2 %, zaradi katerih se sprašujemo, ali smo na pravi poti, jemljeta energijo in nas odvrčata od cilja, ki naj bo formuliran jasno in enostavno, da smo lahko nanj osredotočeni.« (Vir: <https://andrijageric.com/>) Vemo: če neke kompleksne stvari ne znamo razložiti na enostaven način, pomeni, da je ne razumemo dovolj. Če analizirate najboljše, boste videli, da niso najboljši po naključju. Kdor je šlampast pri malenkostih, ne more biti vrhunski niti pri pomembnih rečeh.

Kaj bo drugače po koroni? Kaj smo se naučili? Kaj bo ostalo in kaj se bo za vedno spremenilo? Štelo bo samo tisto, kar smo naredili, in ne, kaj vse bi lahko naredili! S snemanjem svojega igranja so se učenci med poukom na daljavo začeli bistveno bolj zavedati svojega tona in napak. Eno izmed dobrih orodij za trening nastopanja je tudi aplikacija na telefonu, ki lahko snema naš nastop, pri čemer sta posnetku dodana ura in datum tako, da lahko priredimo nastop vsak dan ob 18. uri in tako simuliramo stanje odgovornosti in sproščanja adrenalina, ki se dogaja, ko imamo načrtovan nastop. Spmembe so stalnica v življenju, zato se jih lotimo na način, da jih znamo zaznati oziroma diagnosticirati, in potem razmislimo, kako jih bomo vnesli v svoje življenje. V enem od slovenskih podjetij je direktor svojim zaposlenim povedal, da lahko pridejo k njemu s težavo le, če imajo zanjo tudi rešitev. Gre namreč za proaktivno razmišljanje in iskanje rešitev, saj smo konec koncev sami sebi lahko najboljši učitelji. Investicija v znanje je najboljša naložba in najtrdnjša valuta, ki ni odvisna od borze, vremena, politike ...

Individualni pouk

je največja prednost našega glasbeno-šolskega sistema, in zato se potrudimo, da vsakemu učencu izberemo pravi in ustrezno zahteven program, kajti prava izbira programa je močno pedagoško orodje.

Je izključno naša odločitev, ki nam prinaša brezmejna spoznanja in zadovoljstvo. Obkrožimo se z ljudmi, ki nas polnijo, in ne imejmo jih za samoumevne. Imejmo pozitivne misli, ki so predpogoj za dobre navade. Kate- ra beseda povezuje Luko Dončiča, Tino Maze, 2Cellos, Primoža Rogliča, Tadeja Pogačarja ... STRAST do tega, kar počnejo. Poskušajmo biti navdihujoči pri poučevanju in podajanju različnih zvrsti glasbe našim učencem.

Sam se popolnoma poistovetim s predstavitvijo koncepta črte, ki ga je svoji hčeri odlično razložil srbski odbojkar, dobitnik olimpijske medalje Vanja Grbić: »Pred štiridesetimi leti me je oče pripeljal na odbojkarsko igrišče, kjer mi je pokazal črto, ki je bila narisana na tleh. Rekel mi je, da to ni navadna črta, ampak je črta, ki deli dva svetova. Na eni strani so povprečni ljudje, ki živijo po liniji najmanjšega odpora, cele dneve sedijo na terasah, pijejo kavo in ne delajo veliko. Za njihovo neaktivnost in pasivnost so vedno krivi drugi ... Razlagajo, kaj vse bi oni lahko bili, če bi nekateri pravočasno opazili njihov talent in jim dali priložnost ... To so pravzaprav večni nezadovoljneži in nikoli zares ne izvedo, ali imajo kakšen skrit talent. Na drugi strani črte pa so vitezi in samuraji. Oni se takšni niso rodili, temveč so se odločili, da bodo to postali. Na igrišču se bodo popolnoma osredotočeni borili kot gladiatorji v areni, ker to razumejo kot čast, privilegij in dolžnost do svoje ekipe in naroda, ter da pokažejo, koliko jim to zares pomeni. Ko se tekma začne, daj vse od sebe in to pokaži z usakim servisom, korakom, skokom, podajo ... Samo če se boš zares potrudila, boš spoznala sebe, svoje talente in koliko zares zmoreš. Tudi če se ne boš ukvarjala z odbojko, si boš kasneje na enak način zadajala izzive

in dosegala cilje. Poglej se v ogledalo, in če si pripravljena ter imaš zares željo in hrabrost, da vstopiš v moj svet, na drugo stran črte, da postaneš olimpijska šampionka, ne z medaljo, ampak s svojo odločitvijo in filozofijo, da se boš usakič potrudila 101-%, potem ponosno stopi na to stran in začni spoznavati sebe v celoti.« (Vir: <https://www.youtube.com/watch?v=9sk7meNQqVw>) Grbićevo sporočilo za vse druge pa je: »Če želite tudi vi spoznati sami sebe, živeti polno in kakovostno življenje, da ne obsojate drugih in niste ljubosumni na vse, ki so boljši od vas, si narišite svojo črto in stopite na drugo stran. Sprejmite sebe takšne, kot ste, delajte na sebi, bodite ponosni, ker se boste potrudili po svojih močeh in boste zadovoljni s seboj, ker boste vedeli, da ste dali svoj maksimum.«

Glasbeniki najbolje razumemo besedno zvezo harmonija življenja, ki temelji najmanj na treh tonih oziroma komponentah; 1. osnovni ton je ZDRAVJE (telesno in duševno), 2. DRUŽINA in PRIJATELJI, 3. KARIERA ali ŠOLA. Če enakomerno in uravnoteženo vlagamo svojo energijo in čas v vse tri dejavnike, bomo lahko živeli v harmonij, če bomo enega od njih zemarjali ali ga preveč izpostavljali, bo prišlo do neuglašenosti, zatorej se trudimo za zmernost in uravnoteženost.

Definicija korone v glasbi je, da podaljša noto najmanj za polovico njene vrednosti ... skupaj si zaželim, da čim prej pride dober dirigent, ki bo dal znak – predtakt, da bomo nadaljevali normalno življenje oziroma da se bomo vrnili nazaj v prihodnost (*Back to the future!*).

VIVA LA MUSICA.

